

**Stanowisko Rady do spraw Zdrowia Psychicznego
w sprawie przedstawiania w mediach osób z zaburzeniami psychicznymi
oraz funkcjonowania systemu psychiatrycznej opieki zdrowotnej**

Członkowie Rady oraz osoby zaproszone na posiedzenie Rady w dniu 7 września 2015 r. od dłuższego czasu z niepokojem notują narastającą tendencję do publicznego kreowania i upowszechniania negatywnego wizerunku osób z zaburzeniami psychicznymi oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi przedstawiane są w mediach najczęściej w sposób wybitnie stygmatyzujący, co przejawia się użyciem pejoratywnych określeń (np. „świr”, „wariat” albo „psychol”), a placówki świadczące psychiatryczną opiekę zdrowotną, jako „psychiatryki” albo „psychuszki”. Znamienne, że w przypadku bulwersujących opinię publiczną wydarzeń codziennych, media uciekają się bardzo często do nieuprawnionych sugestii, że sprawca takiego czynu „leczył się psychiatrycznie”, albo stosowane są zabiegi sugerujące taką sytuację, np. słowami: „trwają czynności wyjaśniające, czy sprawca nie leczył się psychiatrycznie”.

Sytuacja taka przyczynia się do utrwalania negatywnego, krzywdzącego stereotypu osób cierpiących na zaburzenia psychiczne jako gorszych, niebezpiecznych, niezasługujących na równe traktowanie i wymagających izolacji, a placówek psychiatrycznych - jako miejsc służących głównie społecznemu odrzuceniu, wykluczeniu i penalizacji.

U osób cierpiących na zaburzenia psychiczne powoduje to narastanie poczucia napiętnowania, a także krzywdy i wstydu, a w konsekwencji pogłębia przeświadczenie o poniżeniu, niesprawiedliwości i dyskryminacji, jakie ich dotyczą. Z drugiej strony - zniechęca do poszukiwania fachowej pomocy, w celu rozwiązywania problemów zdrowia psychicznego, co skutkuje opóźnieniem i zaniedbaniami w zakresie udzielanej pomocy, pogorszeniem stanu zdrowia wielu osób oraz narastaniem poczucia bezradności i rezygnacji. Piętno potęguje i często utrwała cierpienia związane z doświadczaniem zaburzeń psychicznych.

Co więcej, kreowanie i upowszechnianie takiego indywidualnego piętna toruje drogę piętnu strukturalnemu, utrwalającemu się w sposobach funkcjonowaniu instytucji publicznych, w regulacjach prawnych i w decyzjach politycznych dotyczących problemów ochrony zdrowia psychicznego. Sprzyja opóźnieniu i zaniedbywaniu żywotnych potrzeb społecznych i publicznych związanych ze zdrowiem psychicznym i jego zaburzeniami.

Rada wyraża stanowczy sprzeciw wobec takich piętnujących zachowań i praktyk. Jesteśmy przekonani, że zmiana nieracjonalnych postaw społecznych wobec problematyki zaburzeń

zdrowia psychicznego jest konieczna, a jej brak byłby niemożliwy do zaakceptowania, szkodliwy i naganny.

Rada wzywa przedstawicieli środowisk medialnych i opiniotwórczych, by przedstawiali tę problematykę rzetelnie, bez ignorancji, bez powielania stereotypów i budzenia negatywnych skojarzeń, bez poniżania i wykluczania.

Rada apeluje do przedstawicieli, organizacji i instytucji wychowawczo-edukacyjnych o upowszechnianie rzeczowej wiedzy oraz rozumnych postaw wobec zagadnień zdrowia psychicznego i wobec osób doświadczających zaburzeń psychicznych.

Rada apeluje do decydentów politycznych o takie systemowe rozwiązania dla problemów ochrony zdrowia psychicznego, które budując dostępny, przyjazny, skuteczny i godziwy system pomocy psychiatrycznej eliminowałyby motywy do obciążania piętnem osób chorujących psychicznie i placówek służących im pomocą.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi mają takie same prawa jak inne osoby. Rozmyślne lub bezmyślne kreowanie negatywnego wizerunku tych osób oraz placówek psychiatrycznej opieki zdrowotnej nie może się zdarzać w nowoczesnym społeczeństwie i modernizującym się państwie.

Prof. dr Jacek Wciórka
V-ce Przewodniczący
Rady do spraw Zdrowia Psychicznego

Prof. dr Marek Jarema
Przewodniczący
Rady do spraw Zdrowia Psychicznego